شیعری کوردی لەخراپترین قۆناغی تەمەنیدا !... کاروان حەسەن سلێمان

لەسەرەتای سەرهەڵدان و دەستپێکردنی شیعرەوە لە ئەدەبی کوردیدا، کە لە باباتاهیری هەمەدانی یەوە(٩٣٧-١٠١٠)ی زاینییەوە ژیاوە، شیعری کوردی دەست پێدەکات تاکو ئەمڕۆ، واتا تەمەنی شیعری کوردی زیاتر لە(١٠٠٠) ساڵێ و لەوماوە درێژدا شیعری کوردی بەدیان قوتابخانە و ڕەوتو و وەستگە و قۆناغدا تێپەڕیوە، بەڵام هیچ کات لەو قۆناغ و سەردەم و کاتانەدا وەک ئێستا بە بایەخ و خراپ و بە ناز نەبووە! ئەوەتا ڕۆژانەشیعر لە خاچ دەدرێ زیندەبەچاڵ دەکرێ ڕەسوا دەکرێ بە وشە و هێستە و بەرهەمی کرچ و کاڵ، ڕۆژ نییە بەناوی شیعرەوە بابەتگەلێکی سواو بە مانا بە سەروبەر لەمیدیاکان لەڕۆژنامە و گۆڤارەکان لە کتێبە بەناو دیوانەکان چاپ و بڵاو نەکرێنەوە. ئاخرشیعر ئەوەنییە دوو وشەو هێستەی سەروادار ڕیزبکەیت و ناوی بنێی شیعر، ئاخر لەهەزار ساڵەی تەمەنی شیعرەوە شیعرنەبووە بە ئیحساس و واتا و خاڵی لەهەست و سۆز، ئەی کەواتا ئەوهەموو بە سەروبەریەی شیعر بە؟ زەربەی ئەوبەناوشاعیرانەی ئێستادەنووسن بە ئاگان لەیاسا و دەستوور و بنەماکانی
شیعر(عەرووز،کێش،سەروا،ڕیتمی ناوەوە،جۆرەکانی شیعرە،هونەرەکانی ڕەوانبێژی،هاو واتایی و هتد...)

ئەگەرباسی شیعری کلاسیک بە خۆ بە شیعری ئازادیش چەندین یاسا و دەستور و بنەما هەیە(ئاوازی ناوەوە،جوانیناسی،مانای قوە ،دەربڕینی زەرترین مانابەکەمترین وشە، ڕەوانبێژی وهونەرەکانی، ڕیتم و سەروای گونجاو لەشوێنی خۆی،جۆری بەگە و چۆنیەتی دابەشکردنیان)بەڵام لەقۆناغی ئێستای شیعری کوردی زەربەکەمی و بەحاڵ ئەویاسا و دەستور و کارانە لەشیعردا بەرجەستەدەبە و دەبینرێن کەچی زۆری و بۆری و بە سەروبەریەکان لەشیعری کوردی لەقۆناغی ئێستادا هەروا زیاد دەبن و ڕۆژانە دووبارە و دەبارە دەبنەوە، ئاخر ناکرێ تە شارەزایەکی سەرپێیت هەبە و دەست بکەیتەقەڵەم و بەوشە بەشێتەوە و بەختت بەڵی شاعیر و وشە بە مانا و کرچ و کاڵکانیش بەشیعر هەژمار بکەی، ناکرێ پاشخانێکی قوەت نەبە لەناسین و خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیک و نوێبوونەوەی شیعری کوردی و نەناسینی (باباتاهیر و مەلای پەرێشان و مەلای جەزیری

و نالی) بەخشت بەی شاعیرئاخر ئەوچوارە شەسواری شیعری کوردین و بناغەدانەر و بنیاتی شیعری کوردی لەدەست ئەمانبووە و گەیشتووتە ئەمە ، ئیترچەن خەت دەخیتە ژەر ئەوبارە قورسە و وشە و هستە و کەمەک شتی بە واتا دەژنییە سەرکاغەز و پەشیدەی شیعر و خشت بەشاعیر دەناسنی. لەلایەکی تر نازانم چەن وەزارەتی ەشنبیری ەگادا ئەوهەموو بە سەروبەریە لەبەواری شیعەر دا چاپ و بلاوبکاتەوە؟ ئاخرشیعر هەر وشەیزکردن و دروست کردنی سەروایەک نییە بە ەازاندنەوو ەک کردنی ەوخساری شیعرەکە؟

شیعرئەبە ئیحساس بە بتجوەنن ناخت ئاودا، بیروهزرت بجوەنن و وابەستەی خەت بکات لەمانا و زانیاری و چەژ و لەززەتدا، ناەین هیچ بەرهەمەک باش نییە و هەمووی زەربی سفر بکەین بەکو گەنجی وامان هەیە بەجوانی و سەلیقەی باش و ەشنبیری چاک لەخزمەت شیعرەبەکلاسیک و شیعری ئازادەوە، بەام بەواتانبە بەشی هەرزەری بەناو شیعرەکانی قەناغی ئەستای شیعری کوردی بریتییە لە دەردەد و هیچ پەیوەندی بەشیعرەوە نییە. ئەوتا(وشەیزکردن لەفەمی شیعریان شیعری وشەیزکردن بەتەدیاریدەیەکی هاوچەرخ)(١)لەئەدەبی کوردی. لەلایەکی تر شیعر پەویستە چەژبەخشە ئاخر جیاوازی نەوان قسەی ئاسایی و شیعر چییە ئەگەر چەژی نەبەخشی ؟ ئەو وشانەی کەتە پەیان دەەی شیعر هەروەک ەیچار دەەئەە: شیعر هونەرەکە مەبەستی ئەنجامدانی گەورەترین چەژبەخشینەبەگوەگر(٢) کەواتا هەمووئەو بەناو شیعر و بەرهەمانەی دوورن لەچەژ و مانا و واتا خاەین لەشیعر و دەردەدەکی ئاسایین و ناچنە چوارچەوەی بەرهەمی شیعرییەوە. ئەوتا ەزانە دەبینین کەهەندە جار چەند دەەکی بە مانا و بە مەبەست بە واتا دەبینین بە ئەوەی هەگری هیچ ئامانجەک بە هەندە جاریش چەند هستەیەکی بە کەەک.کەوابە چەن شیعری باش و چاک لەیەک جیادەکرەتەوە ئەبە هانا بە ئەو وتەیەی (نیەس هاو)ببەین کەدەە:شیعری باش تەمەنی درەژ و لەژیانی کەسانەکداچەند وشەیەکی پیرەزی لەدەداهەگرتووە(٣) بەشیعری خراپیش پەچەوانەکەی هاستە.

کاروان حەسەن سلەمان ـ هەولەر

_____

ـــــ (١)مرەقەکی تر،د.موحسین ئەحمەدعومەر، چاپی یەکەم٢٠١١ لاپەە(٣٧)
(٢)دەروازەی شیعرناسین،جمال حبیب الله،چاپی یەکەم ٢٠١٣لاپەە(١٨)
(٣)نیەس هاو،شیعر بە ترسنەکان نییە،ئامادەکردن و وەرگەان: ئالان

پ□ری،چا پی ی□ک□م ۲۰۱۶لا پ□□□(٦١)